

STANDARDI KVALITETE

Garancije za mlade

IZDAVAČ: Mreža mladih Hrvatske

PRIPREMILI I PRILAGODILI: Josip Miličević i Sandra Rozman Papak

GRAFIČKO OBLIKOVANJE: ACT Printlab d.o.o.

GODINA IZDANJA: 2021.

ISBN: 978-953-7805-37-1

Izrada ove publikacije omogućena je financijskom podrškom Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva kroz Razvojnu suradnju u području Centara znanja.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i nužno ne izražava stajalište Nacionalne zaklade.

Publikacija je nastala suradnjom niže navedenih organizacija:

Europski forum mladih

Mreža mladih Hrvatske

Συμβούλιο Νεολαίας Κύπρου (CYC) - Ciparsko vijeće mladih

O Conselho Nacional de Juventude (CNJ)

The National Youth Council of Ireland (NYCI)

De Vlaamse Jeugdraad

Alliansi

Deutscher Bundesjugendring

El Consejo de la Juventud de España (CJE)

The European Trade Union Confederation Youth Committee (ETUC Youth)

The European Confederation of Independent Trade Unions Youth Section (CESI Youth)

European Federation of National Organisations working with the Homeless (FEANTSA)

European Roma Grassroots Organisations Network (ERGO)

European Disability Forum (EDF)

Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) – Platforma za međunarodnu suradnju na pitanjima neregistriranih migranata

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) – Europsko vijeće za izbjeglice i prognanike

StartNet – network transition education to work – Mreža za prijelaz iz obrazovanja u svijet rada

Zahvaljujemo svima uključenima na doprinosu u razvoju ovih standarda kvalitete.

Predgovor

Od uvođenja Garancije za mlade 2013. godine, EU je ogromne količine novca usmjerila na poboljšanje položaja mladih na tržištu rada. Sav taj novac opravdan je ne samo politički i društveno, kao važno ulaganje u mlade, već i ekonomski kada se zna da trošak (kroz socijalna davanja, ali i kroz izgubljene doprinose i poreze) neaktivnih mladih može biti i do deset puta veći za državu. Kroz osam godine provedbe napravljeni su neki pomaci, nezaposlenost mladih prije izbijanja pandemije bila je na značajno nižoj razini u usporedbi s katastrofalnim brojkama iz 2010.-2012. Milijuni mladih diljem Europe dobili su priliku za stručno usavršavanje, trening, dodatnu edukaciju, prekvalifikaciju ili za pripravništvo i zaposlenje.

Pa ipak, kada se zagrebe ispod površine i pogleda više od samih impresivnih brojki, vidi se da postoji ogroman prostor za poboljšanje Garancije za mlade. Naime, radna mjesta koja je Garancija kreirala za mlade često su zapravo slabije plaćena i nesigurna. U Hrvatskoj se to najbolje vidjelo kroz mjeru stručnog osposobljavanja na radnom mjestu bez zasnivanja radnog odnosa (SOR) koja je u periodu između 2016. i 2019. bila gotovo jedini ulaz za mlade na tržište rada. Ta mjera ne samo da nije u dovoljnoj mjeri rezultirala zaposlenošću mladih već je i utjecala na šire tržište rada snižavajući cijenu rada mladih, ali i drugih radnika. Uz to, takva mjera slala je krive poruke i mladima i poslodavcima. Mladima su ponuđene sve radne obveze bez gotovo ikakvih radnih prava, uz minimalne naknade te neizvjesnost u nastavku zaposlenja. Poslodavcima je ponuđena besplatna radna snaga, ona koja nema pravo na plaćeni godišnji (a dio vremena ni plaćeno bolovanje), prema kojoj nema obveze iz ugovora o radu te koju ne mora zadržati nakon godinu dana. Nakon pritiska organizacija civilnog društva i sindikata Ministarstvo je napokon odustalo od provođenja SOR-a, ali utjecaj loših politika ostavlja trag i nakon ukidanja istih.

Mjere poput SOR-a ili na europskoj razini raširenijih modela neplaćenog pripravništva ili stažiranja, rezultirali su rastom prekarnog rada među mladima kao i većoj razini socio-ekonomske nesigurnosti. Otežano je osamostaljivanje mladih, što se posebno vidi u zemljama poput Hrvatske gdje je prosječna dob odlaska iz roditeljskog doma veća od 30, a kombinirani utjecaj globalne pandemije i nesigurnosti ima ogroman utjecaj i na mentalno zdravlje mladih. Pohvalno je vidjeti da se upravo o mentalnom zdravlju napokon počinje glasnije pričati i povezivati isto s položajem mladih u obrazovnom sustavu te na tržištu rada. Umjesto ulaganja značajnih financijskih sredstava i pratećih socio-ekonomskih politika, usmjerenih na stvarno poboljšanje položaja mladih na tržištu rada, dobili smo skupu vatrogasnu mjeru. Mjeru koja je poboljšala statistiku, ali i brojne mlade ostavila u lošoj poziciji.

Upravo kako bi se ova vatrogasna mjera pretvorila u smislenu i dugoročnu korisnu politiku, Europski forum mladih u suradnji sa svojim članicama te drugim europskim organizacijama civilnog društva odlučio se na izradu ovih standarda. Dosadašnje mjere fokusirale su se na poboljšanje statistike, u njoj su završavali pojedinci koji su imali visoke šanse samostalno naći posao na tržištu rada (visoko obrazovani, u traženim područjima), a nedovoljno se posvećivalo pažnje (i novaca) mladima s manje mogućnosti. Ukoliko se zadrži takav smjer, dugoročno postoji opasnost od dodatnog raslojavanja i još manje prilika za one kojima su najpotrebnije. Ojačana Garancija za mlade, predstavljena u 2020. pokazuje neki napredak, ali i dalje daleko od reforme programa u smjeru veće kvalitete i inkluzivnosti. Stoga je važan fokus ovih standarda upravo na tome kako pružiti podršku uključivanju mladih s manje mogućnosti. Zato ovi standardi nisu nastali u *think tanku* već kroz direktne konzultacije Europskog foruma mladih s članicama, stručnjacima i mladima. Samo se kroz partnerski odnos između institucija i mladih, uz posredstvo udruga mladih i za mlade, doista mogu kreirati mjere i politike koje će odgovoriti na potrebe najranjivijih te pružiti veće mogućnosti najvećem mogućem broju mladih.

ZASLUŽUJEMO KVALITETNA RADNA MJESTA!

Garancija za mlade mora pružiti mogućnosti koje dovode do pozitivnih i dugoročnih ishoda za mlade.

- **Sigurno zaposlenje** s mogućnostima napredovanja i pristupu socijalnim uslugama
- **Poštenu plaću** temeljenu na dostojanstvenoj plaći.
- **Aдекватne radne uvjete** i siguran radni prostor te zaštitu mentalnog i fizičkog zdravlja.
- **Poslodavce** koji ne iskorištavaju programe Garancije za mlade za supstituciju radnih mjesta i ne zloupotrebljavaju ugovore na određeno vrijeme.
- **Prilike za učenje** kroz koje mladi mogu steći vještine i iskustvo relevantno za tržište rada.
- **Personaliziranu ponudu poslova** usklađenu s aspiracijama, iskustvom, kvalifikacijama i vještinama mlade osobe kako bi se spriječio pritisak zapošljavanja mladih na mjesta koja su ispod njihovih kvalifikacija, maksimizirajući u tom procesu njihovu mogućnost izbora i angažmana.
- **Transparentne informacije i procedure** koje mladima omogućuju da razumiju svoja prava i odgovornosti.

ŽELIMO UČITI NOVE VJEŠTINE ZA BUDUĆNOST!

Garancija za mlade mora pružiti mogućnosti za mlade s ciljem razvoja vještina nužnih za budućnost rada.

- **Priznate i primjenjive kvalifikacije** koje uzimaju u obzir aktualne trendove i realne uvjete tržišta rada.
- **Dostupno svim** mladima, s naglaskom na mlade s manje mogućnosti.
- **Personaliziranu ponudu poslova** usklađenu s aspiracijama, iskustvom, kvalifikacijama i vještinama mlade osobe, s uključenom mogućnošću pregovaranja o izmjenama ili pružanju alternativnih ponuda poslova.

PODRŽITE NAS NA SVAKOM KORAKU!

Garancija za mlade mora osigurati dostupnost kvalitetne podrške i mentorstva.

- **Efektivnu podršku službi** sa stručnim djelatnicima koji su educirani za rad s mladima te koji imaju vrijeme i resurse za pružanje kvalitetne podrške.
- **Pristup koncentriran na osobu** u kojem se mlade smatra jednakim partnerima i omogućuje im se da sami odrede svoje ciljeve.
- **Snažnu mrežu socijalne sigurnosti** koja sprječava da mladi padnu u siromaštvo.
- **Osigurane dodatne mogućnosti** uz samu ponudu zaposlenja, koje pomažu u pripremi mladih za obavljanje određenog posla.

ŠTITITE I KONTROLIRAJTE KVALITETU NAŠE GARANCIJE ZA MLADE!

Garancija za mlade mora uvijek težiti kvaliteti, sada i ubuduće.

- **Značajno partnerstvo** u kojem organizacije mladih i za mlade imaju stvarnu ulogu u raspravama i odlučivanju u svim fazama upravljanja i provedbe Garancije za mlade.
- **Sveobuhvatni podaci** koji mogu efektivno pokazati kako Garancija za mlade obuhvaća različite grupe mladih i pratiti njihov napredak.
- **Jačanje učinka fondova EU** njihovim povezivanjem sa standardima kvalitete u svrhu stvaranja kvalitetnih prilika umjesto prekarnih radnih mjesta.
- **Nadgledanje** neovisne organizacije odgovorne za pridržavanje kvalitete u provedbi Garancije za mlade te prikupljanje evaluacija mjera, odnosno dobrih i loših iskustava mladih tijekom korištenja mjera.

Uvod

Garancija za mlade novi je pristup u rješavanju pitanja nezaposlenosti mladih osoba, kojim se sve osobe mlađe od 25 godina (u RH mlađe od 30 godina!) nastoji što brže aktivirati na tržištu rada. Brza aktivacija podrazumijeva dobivanje kvalitetne ponude u roku od 4 mjeseca od trenutka napuštanja ili završetka formalnog obrazovanja ili ulaska u nezaposlenost, bez obzira je li osoba prijavljena na zavodu za zapošljavanje ili ne.

Kvalitetna ponuda odnosi se na ponudu za posao ili ponudu naukovanja, odnosno vježbeništva i pripravništva ili nastavak obrazovanja, s naglaskom na prilagodbu individualnim mogućnostima i potrebama pojedine mlade osobe.

Svrha Garancije je osigurati pomoć svim mladima, kako bi se lakše i brže snašli te prilagodili zahtjevima tržišta rada. Garancija za mlade je od 2013. godine ključan program Europske unije za podršku mladima u prelasku iz formalnog obrazovanja na tržište rada, što je izrazito potrebna inicijativa nakon financijske i ekonomske krize 2008. koja je dovela do vrlo visokih razina nezaposlenosti mladih.

Međutim, nedostatak ponude kvalitetnih poslova jedan je od presudnih nedostataka u provedbi Garancije za mlade¹ na razini država članica. Bez standarda kvalitete na razini EU koji ocrtavaju minimalne standarde za mjere u okviru Garancije za mlade, ostavljen je prevelik prazan prostor u implementaciji Garancije, što znači da su uvjeti provedbe i korištenja mjera iz Garancije prepušteni na diskreciju država članica i poslodavaca.

.....
1 Europska komisija (2020) [Proposal for a Council Recommendation on A Bridge to Jobs - Reinforcing the Youth Guarantee – Prijedlog preporuke Vijeća „Lakši prelazak u svijet rada – jačanje Garancije za mlade”](#).

Prijedlog Europske komisije za Ojačanu Garancije za mlade iz 2020. godine predstavljao je priliku da se prepoznate praznine popune. Međutim, taj prijedlog, premda uvodi nekoliko poboljšanja programskog okvira i ističe važnost kvalitetnih ponuda i mjera, ne obuhvaća niti predviđa razvoj konkretnih standarda kvalitete.

Organizacije članice Europskog foruma mladih su, s time na umu, pokrenule razvoj standarda kvalitete za Garanciju za mlade kao prioritet koji je potrebno riješiti kako bi se postigli bolji uvjeti za sve mlade u Europi.

Mnogi mladi dobivaju ponude krojene po nekoj generalnoj mjeri, a koje ne odgovaraju njihovim interesima ili vještinama, ili ponude koje ne garantiraju njihova prava, uključujući i pravo na poštenu plaću ili na primjerenu socijalnu sigurnost. Zbog toga se mladi često nađu u začaranom krugu nesigurnog, privremenog posla.² Razvojem standarda kvalitete za ponude i mjere u okviru Garancije za mlade može se riješiti veći broj navedenih nedostataka.

Isto je naročito relevantno, kako u kontekstu potencijalne gospodarske recesije nakon pandemije Covid-19 koja će zasigurno neproporcionalno pogoditi mlade,³ tako i u kontekstu promjena svijeta rada koje vode otežanom prijelazu iz obrazovanja na posao.⁴ Godinama svjedočimo rastu stope prekarnih poslova kojima su mladi još izloženiji u kontekstu ove nove krize. Budući da se Garanciju za mlade smatra ključnim alatom podrške mladima u prolasku kroz još jednu recesiju, bitno je da se taj plan maksimalno prilagodi mladima, pružajući mogućnosti kvalitetnijeg zapošljavanja.

.....
2 European Youth Forum (2018) [Updated position on the Implementation of the Youth Guarantee](#)

3 European Youth Forum (2020) [The European Youth Blueprint To Recovery](#)

4 European Youth Forum (2019) [The Future of Work and Youth](#)

Dakako, nameće se pitanje kako zapravo izgleda "kvalitetna ponuda" pružena kroz Garanciju za mlade? Ovaj dokument pokušava odgovoriti na to pitanje kroz pregled rezultata konzultacija s organizacijama članicama Europskog foruma mladih, uključujući nacionalna vijeća mladih i međunarodne nevladine organizacije mladih.

Standardi kvalitete u ovom dokumentu odnose se na različite tipove ponuda unutar Garancije za mlade. Uz to, ovaj se dokument dotiče i šire podrške službi i institucija kao i programa socijalne zaštite povezanih s Garancijom za mlade koji igraju važnu ulogu u promicanju pozitivnih ishoda za mlade. Nadalje, standardi kvalitete unutar ovog dokumenta odnose se na mehanizme za nadzor kvalitete, što može pomoći kod osiguravanja djelotvornosti provedbe, dok će posljednje poglavlje ponuditi pregled kvalitetne podrške za različite skupine mladih. To poglavlje izrađeno je uz priloge europskih organizacija civilnog društva koje predstavljaju određene ranjive skupine. Mladi koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju (NEET status) nalaze se pred vrlo različitim izazovima i potrebna im je dodatna stručna podrška.

Ovi standardi kvalitete svoje temelje crpe iz niza postojećih programskih dokumenata Europskog foruma mladih:

- **Europska povelja o kvaliteti stažiranja i pripravništva**⁵
- **Pozicijski dokument o Garanciji za mlade**^{6/7}
- **Pozicijski dokument o inkluzivnom obrazovanju**⁸
- **Pozicijski dokument o kvalitetnom**

.....

5 European Youth Forum (2011) [European Quality Charter on Internships and Apprenticeships](#)

6 European Youth Forum (2018) [Updated position on the Implementation of the Youth Guarantee](#)

7 European Youth Forum (2015) [Position paper: Two years after: the implementation of the Youth Guarantee](#)

8 European Youth Forum (2018) [Position on Inclusive Education](#)

pripravništvu⁹

- **Rezolucija o autonomiji i uključivanju mladih**¹⁰
- **Programski dokument o budućnosti rada**¹¹

Konzultacije

Ovaj dokument pruža uvid u glavne zaključke procesa konzultacija provedenih s organizacijama članicama Europskog foruma mladih u prvoj polovici 2020. Cilj konzultacija bio je prikupiti iskustva organizacija članica YFJ-a koje imaju stručno znanje o Garanciji za mlade i koje prate njenu primjenu na lokalnoj razini.

Proces konzultacija obuhvatio je deset organizacija članica Europskog foruma mladih, osam nacionalnih vijeća mladih, priznatih kao nacionalna koordinacijska tijela za organizacije mladih u svojim zemljama i dvije međunarodne nevladine organizacije mladih koje predstavljaju sekcije mladih unutar sindikata. Uz to, konzultirano je šest europskih organizacija i mreža civilnog društva koje rade s ranjivim skupinama mladih, odnosno mladima s manje mogućnosti. Navedene organizacije zapravo predstavljaju nacionalne, regionalne i lokalne organizacije koje rade s njima – obuhvaćajući milijune mladih ljudi diljem Europe.

Konzultacije su započele nizom kvalitativnih intervju s predstavnicima i predstavnicama organizacija u svrhu prikupljanja iskustva nacionalnih vijeća mladih vezanih uz kvalitetu ponuda i mjera financiranih kroz Garancije za mlade unutar neke države kao i preporuke za standarde kvalitete koje je moguće primijeniti na Garanciju za mlade.

.....

9 European Youth Forum (2018) [Position on Quality Apprenticeships](#)

10 European Youth Forum (2016) [Resolution on Youth Autonomy and Inclusion](#)

11 European Youth Forum (2019) [Policy Paper: The Future of Work](#)

Nadalje, provedene su konzultacije s međunarodnim nevladinim organizacijama mladih i europskim organizacijama civilnog društva kako bi se osiguralo da standardi kvalitete uzmu u obzir potrebe i prava različitih grupa mladih, uključujući one najranjivije, te kako bi se osiguralo da ponude u sklopu Garancije za mlade rezultiraju zapošljavanjem i ostvarivanjem socijalnih prava mladih.

Standardi obuhvaćeni ovim dokumentom rezultat su tog procesa konzultacija i pružaju jasniju definiciju onoga što čini "kvalitetnu ponudu".

Mladi zaslužuju kvalitetu!

Većina država članica trenutno koristi sustave za mjerenje kvalitete ponuda kroz Garanciju za mlade koji se odnose na promatranje statusa zaposlenja mladih nakon izlaska iz neke mjere. To omogućuje mjerenje utjecaja na mlade šest do osam mjeseci nakon korištenja neke mjere, no ne pruža informacije o kvaliteti samih ponuda.

Pozornost treba posvetiti kvaliteti ponuda kako bi se ustanovilo pružaju li one mogućnosti koje doista rezultiraju dugoročno pozitivnim ishodima za mlade. Na tu potrebu ukazuju i visoke stope mladih nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju u mnogim državama članicama (mladi u NEET statusu), kao i to što je više od 25% mladih u EU u riziku od siromaštva.¹² Mnogi mladi zaposleni su kroz oblike prekarnog rada koji ih socijalno isključuju te sprječavaju u osamostalivanju. Prema tome, ponude i mjere financirane kroz Garanciju za mlade moraju se baviti tim strukturnim problemima.

Spomenuti problem ilustriraju i statistički

.....
12 Eurostat (2018), [People at risk of poverty or social exclusion by age and sex](#)

podaci; **godine 2016., 43,8% mladih ljudi EU u dobi između 15 i 24 godine bilo je zaposleno kroz neki od privremenih oblika zaposlenja**, naspram 13,1% ljudi u dobi između 25 i 49 godina.¹³ K tome, 13% mladih ljudi radi bez ikakvog ugovora.¹⁴ Oko 60% privremeno zaposlenih u 2017. izjavilo je da nisu bili u mogućnosti pronaći stalan posao. Istovremeno, u zemljama gdje je privremeno zaposlenje uobičajena pojava, stopa prijelaza s privremenog na stalan ugovor o radu uglavnom je vrlo niska. Na primjer, u Španjolskoj je u razdoblju 2014.-2015. manje od jedne šestine privremenih radnika dobilo stalan ugovor.¹⁵

Za pojedince s nestabilnim zaposlenjem, poput rada na određeno ili na skraćeno radno vrijeme, manje je vjerojatno da će imati pristup svim pravima vezanima uz zaposlenje, ostvarivanje socijalne zaštite ili mogućnosti zagovaranja svojih prava. Nedostatak sigurnosti zaposlenja i niske plaće, koji su uobičajeni za **prekarni rad imaju štetan utjecaj na zdravlje radnika, zadovoljstvo poslom, a ostavljaju posljedice čak i na poslodavca kroz nižu produktivnost radnika.**^{16/17}

Posebni izazov koji negativno utječe na mlade očitava se u društvenim i ekonomskim posljedicama Covid-19.¹⁸ **Anketa ILO-a pokazuje kako je 1 od 6 mladih od početka krize prestao raditi**¹⁹. Anketa OECD-a pokazuje da 40% mladih ističe veliku zabrinutost za svoj status zaposlenja i raspoloživi dohodak.²⁰

.....
13 Eurostat (2017) [Temporary employment in the EU](#)

14 Eurofound (2017) [6th European Working Conditions Survey](#)

15 Eurofound (2020) [Labour market change: Trends and policy approaches towards flexibilisation](#)

16 Green, F., 2015. Health effects of job insecurity. IZA World of labor.

17 Erlinghagen, M., 2008. Self-perceived job insecurity and social context: A multi-level analysis of 17 European countries. *European Sociological Review*, 24(2), str. 183-197.

18 European Youth Forum (2020) [The European Youth Blueprint to Recovery](#)

19 ILO (2020) [COVID-19 and the world of work. Fourth edition](#)

20 OECD (2020) [Youth and COVID-19](#)

Povrh toga, statistički podaci EUROSTAT-a pokazuju kako je tokom dva mjeseca nakon pojave krize u Europi nezaposlenost mladih porasla četiri puta brže od nezaposlenosti ostale radne populacije.^{21 22}

Programi Garancije za mlade i druge političke mjere razvijene kao odgovor na krizu Covid-19 trebaju osigurati da se javni novac koristi za stvaranje prilika za kvalitetno zapošljavanje, na osnovi konkretnih standarda. To na dugi rok može pridonijeti snažnijem i održivom oporavku, osiguravajući da mladi rade u sigurnijim oblicima zapošljavanja i sprječavajući da se javni novac koristi za potporu prekarnih oblika rada.

Za mlade koji koriste mjere Garancije značajnu ulogu igra kvaliteta podrške koju dobivaju uz samu ponudu. Rezultati inicijativa kao što je pilot projekt Garancije za mlade Ballymun u Irskoj pokazuju kako su dubinska analiza potreba i karijerno usmjeravanje, koje pruža stručno educirano osoblje, integrirana podrška (na primjer, pristup savjetovanju za mentalno zdravlje i ovisnost) te individualizirani pristup važni za ostvarivanje pozitivnih rezultata, naročito kada se radi o mladima do kojih klasične institucije teže dolaze, odnosno mladi udaljeni od tržišta rada.²³

Zahvaljujući primjeni standarda kvalitete, kroz širu podrške od same ponude Garancije, intervencije će dovesti do održivijih i dugoročno pozitivnijih ishoda za mlade. Konkretnije, to će osigurati rješavanje čitavog niza prepreka na koje mladi nailaze, kao i prioritetiziranje njihovog osobnog rasta te omogućiti pristup kvalitetnom zapošljavanju.

.....
21 Eurostat (2020) [March EU unemployment](#)

22 Eurostat (2020) [April EU unemployment](#)

23 Ireland Department of Social Protection (2015) [Key Learning from the Ballymun Youth Guarantee Project](#)

Standardi kvalitete Garancije za mlade

PONUDE ZAPOSLENJA, STAŽIRANJA I PRIPRAVNIŠTVA

Siguran posao

- Prednost se daje ugovorima na neodređeno te na puno radno vrijeme.
- Bilo koji ugovor na određeno vrijeme ne smije biti sklopljen na razdoblje kraće od minimalnog trajanja radnog odnosa potrebnog za pristup naknadi za nezaposlene.
- Financijski poticaji koji stimuliraju poslodavce da mlade zaposlene putem ugovora na određeno vrijeme prebace na neodređeno.
- Za mlade koji rade u prekarnim oblicima rada, predlaže se provođenje evaluacije mjere tijekom njenog trajanja, uz sudjelovanje poslodavca i javne službe za zapošljavanje (te, ako je primjenjivo, obrazovne institucije) kako bi se raspravilo o napretku i mogućnosti zapošljavanja na neodređeno vrijeme; po isteku ugovora na određeno vrijeme dobit će konačnu evaluaciju.
- Ugovor daje mladim osobama potpun pristup sustavu socijalne sigurnosti, uključujući zdravstveno osiguranje, plaćeno bolovanje, naknadu za nezaposlene, mirovinu i osiguranje za slučaj nezgode na radu.

- U slučaju roditeljskog dopusta, nezgode ili dugotrajne bolesti mlade osobe imaju pravo nakon isteka tih okolnosti vratiti se na svoju poziciju, bilo na izvorno radno mjesto ili na odgovarajuće zamjensko mjesto.

Dodatni kriteriji za stažiranje i pripravništvo:

- Pisan i pravno obvezujući ugovor sklapa se između mlade osobe, organizacije u kojoj radi i, ako je relevantno, obrazovne ustanove.
- Ugovor određuje koliko se stječe ECTS-a, koji su ciljevi učenja i o kojim se zadacima radi.
- Trajanje mjere i uključeni zadaci odgovaraju ciljevima učenja
- Ako mlada osoba dobije posao, trajanje stažiranja ili pripravništva računa se kao dio probnog roka.

Poštena plaća

- Naknada se zasniva na plaći dostatnoj za život. Nju se izračunava određivanjem minimalnog dohotka za podmirivanje troškova života, odnosno "potrošačke košarice" i usluga potrebnih za pristojan životni standard nekoj sredini, uključujući skrivene troškove zaposlenja kao što je prijevoz.
- Razina naknade uvažava radne zadatke koje mlada osoba obavlja.
- Prekovremeni rad nadoknađuje se novčano.
- Jednake plaće, neovisno o dobi, spolu, etničkom porijeklu, invaliditetu ili bilo kojoj drugoj značajki.

PRISTOJNI RADNI UVJETI

- Broj tjednih radnih sati jednak je prosjeku koji određuje radno zakonodavstvo ili kolektivni ugovori.
- Mlada osoba ima pravo barem na minimalnu razinu plaćenog dopusta koju propisuje nacionalno zakonodavstvo.
- Radno mjesto zadovoljava zdravstvene i sigurnosne standarde propisane nacionalnim zakonodavstvom, kolektivnim i/ili granskim ugovorima ili drugim obavezujućim dokumentima, a mlada osoba ne radi na poziciji na kojoj je ugroženo mentalno ili fizičko zdravlje.
- Diskriminaciju po bilo kojoj osnovi suzbija se kako u postupcima zapošljavanja tako i na radnom mjestu.
- Mlada osoba ima potrebne informacije i pristup predstavniku sindikata i radničkom vijeću.
- Mentor je odgovoran za praćenje napredovanja mlade osobe i pružanje podrške za očuvanje njihove dobrobiti. Gdje je to moguće, mlada osoba ima pristup predstavničkom tijelu mladih.

ODGOVORAN POSLODAVAC

- Poštuje zakone, uključujući porezne propise i kolektivne ugovore bez nedavnih evidencija kršenja.
- Nije nedavno otpustio radnika pa podnio molbu za subvencije Garancije za mlade za tu istu poziciju
- Poštuje maksimalan omjer broja subvencioniranih radnika, pripravnika i stažista u ukupnom broju zaposlenih radnika.
- Dužan je zaposliti određen broj radnika na neodređeno vrijeme prije nego što dobije pravo na nove subvencije.

MOGUĆNOSTI ZA UČENJE

- Položaj pruža mogućnosti osposobljavanja za stjecanje priznatih vještina koje su navedene u ciljevima učenja dogovorenim s mladom osobom.
- Ciljevi učenja se redovito prate i mlada osoba po završetku edukacija dobiva certifikat.
- Posebna se pozornost posvećuje dostupnosti materijala za učenje i ocjenjivanje kako bi se osiguralo ravnopravno sudjelovanje mladih s invaliditetom.

Dodatni kriteriji za stažiranje i pripravništvo:

- Rad se odvija uz usmjeravanje kompetentnog i kvalificiranog mentora koji daje redovite povratne informacije.
- Mlada osoba stječe priznato i kvalitetno praktično radno iskustvo, priznate kvalifikacije te vještine relevantne za njihovo obrazovanje i bolje razumijevanje tržišta rada.
- Mlada osoba ima pun pristup dodatnim edukacijama koji su dostupni i ostalim zaposlenicima.

Personalizirana ponuda

- Mlada osoba može odlučivati odgovara li ponuda njenim interesima i iskustvu, s mogućnošću da odbije ponudu ili pregovara o izmjenama. Osigurane su alternativne ponude kako bi se mladoj osobi dalo što više izbora i vlasništva nad procesom.
- Sve ponude uzimaju u obzir razinu iskustva, kvalifikacija i vještina mlade osobe, kako bi se spriječilo zapošljavanje na radna mjesta u kojima je mlada osoba prekvalificirana ili bilo koju drugu vrstu neusklađenosti.

Transparentne informacije i procedure

- Transparentno oglašavanje uključuje detaljan opis zadatka, ishode učenja i uvjete rada, uključujući i naknadu.
- Mlada osoba se na pristupačan i mladima razumljiv način informira o pravima koja su joj osigurana ugovorom, predstavnicima radnika, odgovornostima prema organizaciji te zdravstvenim i sigurnosnim rizicima.
- Mladi imaju pristup kanalu za pritužbe za prijavu zlostavljanja.

PONUDE KONTINUIRANOG OBRAZOVANJA I OSPOSOBLJAVANJA

Priznate i primjenjive kvalifikacije

- Ponude obrazovanja i osposobljavanja osiguravaju organizacije priznatih strukovnih kvalifikacija ili iz sustava formalnog obrazovanja.
- Ponuda obrazovanja ili osposobljavanja uzima u obzir lokalne trendove i aktualne trendove na tržištu rada, omogućujući mladoj osobi stjecanje relevantnih vještina koje će im omogućiti da iskoriste prilike za dostojanstven rad na tržištu rada.
- Mlada osoba i organizacije mladih sudjeluju u planiranju obrazovnih programa.

Dostupno svima

- Osigurane su razumne prilagodbe za mlade sa specifičnim potrebama, kao što su ispiti u prikladnom obliku i formatu, tumač znakovnog jezika i prilagođen materijal za učenje.

Personalizirana ponuda

- Mlada osoba može odlučivati odgovara li ponuda njenim interesima i iskustvu, s mogućnošću da odbije ponudu ili pregovara o izmjenama. Osigurane su alternativne ponude kako bi se mladoj osobi omogućilo najveći mogući izbor.
- Sve ponude uzimaju u obzir razinu iskustva, kvalifikacija i vještina mlade osobe, kako bi se spriječile situacije u kojima je mlada osoba prekvalificirana ili bilo koju drugu vrstu neusklađenosti.

PODRŠKA PRIJE, TIJEKOM I NAKON ZAPOSLENJA

Efektivna podrška službi

- Stručnjaci zaposleni u javnim službama za zapošljavanje specifično su educirani za rad s mladima različitih profila. Imaju dovoljno vremena i sredstava da pruže kvalitetnu podršku svakoj mladoj osobi prilagođenu njezinoj situaciji.
- Integrirani pristup omogućuje učinkovitu koordinaciju između službi i stručnjaka (kao što su zdravstvene i socijalne službe) kako bi se mladim ljudima pružila specijalizirana podrška u rješavanju njihovih individualnih prepreka.
- Osigurana je redovita podrška i kontakt tijekom zapošljavanja kako bi se procijenio napredak mlade osobe i kako bi se osiguralo da se kvaliteta ponude zrcali na stvarnom iskustvu mlade osobe.
- Javne službe za zapošljavanje imaju kapacitete i interno znanje kako bi identificirali trendove na tržištu rada koji utječu na ponude koje se pružaju mladima.
- Kvaliteta i dostupnost usluga dosljedna je u cijeloj zemlji.
- Mladi se na njima pristupačan način informiraju o svojim radnim i socijalnim pravima.

Pristup usmjeren na osobu

- Podrška je usmjerena na osobu kroz individualni plan koji su zajednički dogovorili mlada osoba i stručnjak. Ponude mladoj osobi dio su puta za postizanje ciljeva postavljenih u individualnom planu.
- Mlade ljude smatra se ravnopravnim partnerima i ekspertima za vlastite živote koji donose odluke zajedno sa službama i stručnjacima.
- U fokusu programa i mjera aktivacije nalazi se osnaživanje i izgradnja povjerenja između službi i mlade osobe kako bi se mlade održalo motiviranima, koristeći poticaje umjesto sankcija.

Snažna mreža socijalne sigurnosti

- Svi mladi ljudi imaju pristup naknadama za nezaposlene ili minimalnom dohotku odgovarajuće razine (na temelju referentnog proračuna i linije siromaštva od 60% srednjeg dohotka)

Osigurane dodatne mogućnosti

- Poseban naglasak stavljen je na kombiniranje ponuda s ad hoc osposobljavanjem i savjetovanjem (kao što su tečajevi jezika za državljane trećih zemalja) za mlade osobe iz ranjivih skupina koje se suočavaju s dodatnim preprekama.
- Doseg do ranjivih skupina mladih odvija se u partnerstvu s organizacijama mladih i za mlade te organizacijama koje predstavljaju određenu ciljnu skupinu.
- Osigurane su mogućnosti za iskustva europske mobilnosti, posebice putem programa Erasmus+ i European Solidarity Corps.
- Uz druge ponude koje mogu dobiti, mladima se osigurava stjecanje vještina upravljanja karijerom.

PRAĆENJE I PROVEDBA

Značajna partnerstva

- Na nacionalnoj i europskoj razini svi relevantni dionici uključeni su u osmišljavanje, isporuku, upravljanje i evaluaciju programa Garancije za mlade. To uključuje organizacije mladih, socijalne partnere i druge organizacije civilnog društva koje rade s ranjivim skupinama kao što su osobe s invaliditetom, Romi, migranti, beskućnici.
- Partnerstva s ključnim dionicima za upravljanje Garancijom za mlade jasno ocrtavaju ulogu svakog dionika, sastanci se održavaju redovito, važne odluke se donose zajedno s partnerima, a sve relevantne informacije se na transparentan način dijele partnerima.

Sveobuhvatni podaci

- Dostupni su podaci o korisnicima Garancije za mlade, uključujući njihove rezultate nakon izlaska iz programa.
- Podaci su raščlanjeni za različite skupine mladih kako bi se dobio uvid u uspješnost uključivanja ranjivih skupina.

- Pokazatelj individualnog napretka u učenju, koji se temelji na 'modelu prijedene udaljenosti' mjeri postignuća izvan statusa zaposlenja.²⁴

Jačanje učinka fondova eu

- EU fondovi potiču usklađenost tako što standarde kvalitete postavljaju kao ex-ante uvjet za sredstva koja se koriste za programe Garancije za mlade.

Neovisan nadzor

- Za praćenje kvalitete ponude i podrške Garancije za mlade zadužena je neovisna javna služba s mehanizmima za rješavanje i sankcioniranje loše prakse i zaštitu mladih.
- Mladi ljudi imaju pristup učinkovitim postupcima evaluacije u kojima mogu izvijestiti o svom iskustvu i podnijeti pritužbe tijelu koje može poduzeti učinkovite mjere bez ugrožavanja položaja mlade osobe.

.....
²⁴ European Commission (2019) [The feasibility of developing a methodology for measuring the distance travelled and soft outcomes for long-term unemployed people participating in Active Labour Market Programmes](#)

Kvalitetna podrška za ranjive skupine mladih

Ovo poglavlje pruža uvid u prepreke s kojima se susreću određene skupine ranjivih mladih ljudi i navodi vrstu podrške koja im je potrebna da ih prevladaju, prema organizacijama i mrežama koje predstavljaju i/ili rade s tim skupinama. Ovo nije iscrpan sažetak svih ranjivih skupina mladih u Europi. Međutim, pokazuje raznolikost mladih ljudi koji pripadaju 'NEET' klasifikaciji, kao i važnost osiguravanja da mladima bude dostupna specijalizirana i ciljana podrška, uzimajući u obzir specifične prepreke s kojima se svaka mlada osoba može suočiti.

Neuspjeh da se u mjere Garancije za mlade uključe mladi iz ranjivih skupina jedan je od ključnih problema koje ističu organizacije mladih.²⁵ Analiza specifičnih izazova s kojima se susreću mladi pripadnici ranjivih skupina i osiguravanje prilagođene podrške u svrhu prevladavanja tih prepreka ključno je za povećanje inkluzivnosti Garancije za mlade.

Mladi u beskućništvu ili u riziku od beskućništva

Ranjivu skupinu mladih u beskućništvu ili u riziku od beskućništva čine: mladi koji žive u nesigurnim stambenim uvjetima; mladi koji spavaju na ulici; mladi koji spavaju na kauču kod prijatelja; mladi koji koriste nužni smještaj; skvoteri ili oni koji stanuju bespravno. Procjenjuje se da je 30% populacije beskućnika mlađe od 30 godina, a istraživanja pokazuju da beskućništvo u mladosti često može postati epizodno i ponavljati se tijekom života osobe.²⁶

Utjecaj beskućništva na obrazovanje i dohodak: U slučajevima kada mlada osoba zapadne u beskućništvo, to često znači da gubi kontakt sa svojom obitelji i socijalnom mrežom.

.....
²⁵ European Youth Forum (2018) [Updated position on the Implementation of the Youth Guarantee](#)

.....
²⁶ FEANTSA (2020) [Reaction Youth Employment Support: A Bridge to Jobs for the Next Generation](#)

Također, beskućništvo dovodi do toga da se mlada osoba preseli na drugo mjesto kako bi dobila podršku, što često rezultira napuštanjem trenutnog zaposlenja ili obrazovanja. Nedostatak prihoda onda može dovesti do toga da mladi budu prisiljeni živjeti u lošim stambenim uvjetima, dok njihov nedostatak pristupa kvalitetnom zaposlenju može dugoročno negativno utjecati na njih.

Garancija za mlade, kako je sada oblikovana, ne radi aktivno na uključivanju mladih u beskućništvo. Beskućništvo je često kaotično iskustvo za mladu osobu, a fokus je na preživljavanju, a ne na dugoročnom planiranju, a te aspekte treba uzeti u obzir prilikom provedbe Garancije za mlade.

Potrebna podrška:

Mladim osobama koje prolaze kroz beskućništvo potrebna je podrška kako u domeni “zapošljavanja” tako i u “socijalnoj” domeni.

Snažnije partnerstvo s lokalnim i nacionalnim službama nadležnima za problem beskućništva trebaju bi osigurati da mladi u beskućništvu dobiju bolju podršku u pronalaženju posla. Neke od usluga koje takve službe nude su savjetovanje u svrhu jačanja motivacije, karijerno savjetovanje, strukovno osposobljavanje, podučavanje i mentorstvo za podršku mladima u beskućništvu na tržištu rada. Takve službe mogu staviti svoju ekspertizu na raspolaganje Europskoj komisiji i nacionalnim vladama u svrhu poboljšanja implementacije Ojačane Garancije za mlade.

Ekspertizu stečenu na ovom području moguće je povratno primijeniti u planovima Europske komisije za identificiranje mladih u riziku i za rješavanje problema mladih koji ispadaju iz sustava obrazovanja; ta praksa već postoji s organizacijama koje djeluju u području problematike beskućništva mladih.

Partnerstva: Sustav Garancije za mlade treba surađivati sa službama za beskućnike kako bi se marginalizirane mlade povežalo s primjerenim mogućnostima za rad, osposobljavanje i obrazovanje. Na nacionalnoj razini postoje mnogi programi koji mlade u beskućništvu povezuju sa zapošljavanjem i obrazovanjem; koji se mogu koristiti kao modeli za povećanje opsega korištenja u okviru Garancije za mlade.

Takva bi partnerstva omogućila mladim ljudima pristup zapošljavanju i osposobljavanju koji će im omogućiti da steknu novčana sredstva za pristup stanovanju na tržištu privatnog najma i trajnije se izvuku iz beskućništva. Istovremeno, partnerska služba za beskućnike omogućila bi društvenu podršku nužnu za mladu osobu prilikom ponovnog ulaska na tržište rada i podržala bi njihov prelazak iz beskućništva.

Mladi s invaliditetom

Mlade osobe s invaliditetom čine veliku i heterogenu skupinu mladih, no iako će se konkretne potrebe svake osobe razlikovati, uočljive su i neke zajedničke prepreke sudjelovanju u Garanciji za mlade.

Prava osoba s invaliditetom i Garancija za mlade: Prava temeljena na invaliditetu ključna su za osiguravanje osnovnog dohotka i za pokrivanje dodatnih troškova života koji proizlaze iz invaliditeta u društvu koje je slabo prilagođeno potrebama osoba s invaliditetom.

Međutim, sudjelovanje u Garanciji za mlade često zahtijeva od mladih da se odreknu svojih invalidnina. No bez njih, mlada osoba se suočava sa stvarnim rizikom da ne može zadovoljiti svoje potrebe samo svojom plaćom, te bi u potpunosti izgubila svoju financijsku sigurnost u slučaju gubitka posla.

Razumna prilagodba: Većina javnih službi za zapošljavanje možda neće osigurati specijaliziranu obuku prije zaposlenja, profesionalnu orijentaciju i raspoređivanje na posao koji je pristupačan za mlade s invaliditetom.

Poslodavci često ne razumiju kako učiniti promjene na radnom mjestu kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da učinkovito obavljaju svoj posao, ili pak ne žele to učiniti u slučaju dodatnih troškova. Nažalost, poslodavci često odbijaju mlade osobe s invaliditetom zbog toga ili ih primaju bez napora da udovolje njihovim potrebama, zbog čega ne mogu obavljati svoj posao i raditi najbolje što mogu.

Slaba iskorištenost programa podrške: Većina država članica EU ima nacionalne programe za podršku poslodavcima i/ili zaposlenicima s invaliditetom.²⁷ Ti programi mogu pružiti materijalnu ili financijsku potporu za pokrivanje troškova nastalih zapošljavanjem osobe s invaliditetom ili financijski subvencionirati plaću te osobe. Ti programi često nisu dobro poznati ni zaposlenicima ni poslodavcima.

Prepreke tijekom obrazovanja: Mnoge prepreke na koje mladi ljudi s invaliditetom nailaze tijekom svojeg obrazovanja često dovode do toga da im je za stjecanje kvalifikacije potrebno duže vremena. To znači da će mlada osoba s invaliditetom vjerojatno imati manje kvalifikacija i manje radnog iskustva od osobe iste dobi bez invaliditeta. Kao rezultat toga, vjerojatnije je da će dulje biti na mlađim pozicijama s lošim radnim uvjetima.

.....
27 European Disability Forum (2020) [2020 Human Rights Report on Poverty and Social Exclusion](#)

Potrebna podrška:

Povećati kompatibilnost između prava temeljenih na invaliditetu i Garancije za mlade: Potrebna je kompatibilnost između Garancije za mlade i prava temeljenih na invaliditetu kako bi se mladima s invaliditetom pružilo povjerenje i sigurnost za pristup tržištu rada. Sustav trenutno izlaže mlade osobe s invaliditetom riziku od siromaštva i gubitka "safety neta".

U Garanciji za mlade alocirati sredstva za financiranje razumne prilagodbe: U sklopu Garancije za mlade treba izričito predvidjeti financiranje pomoći poslodavcima da pokriju sve razumne troškove smještaja kako bi se osiguralo da mladim osobama s invaliditetom ne bude nepravedno uskraćeno zapošljavanje. Poslodavcima se također može dati više smjernica o mjerama koje treba uzeti u obzir pri pružanju podrške mladom zaposleniku s invaliditetom i jednostavnosti mnogih od tih mjera.

Partnerstva: Nacionalne, regionalne i lokalne organizacije osoba s invaliditetom i drugi relevantni dionici mogu na sljedeće načine podržati Ojačanu Garanciju za mlade:

- Stručna pomoć i podrška u obliku obuke prije zapošljavanja i usluge profesionalnog usmjeravanja;
- Pomoć javnim službama za zapošljavanje u provođenju aktivnosti podizanja svijesti i vidljivosti ove problematike kako bi se identificirali budući potencijalni poslodavci;
- Savjetovanje o najučinkovitijim načinima prilagodbe na radnom mjestu i pružanjem mentorske podrške.

Mlade Romkinje i Romi

Pojam Romi u ovom dokumentu koristi se za opisivanje nekoliko različitih etničkih manjinskih skupina zajednički poznatih pod nazivom Romi. To uključuje: Romi i Sinti, Manouche, Putnici (*Travellers*) i druge skupine.²⁸

Diskriminacija i siromaštvo: Romski narod najmarginaliziranija je i jedna od najvećih etničkih manjinskih skupina u Europi, s otprilike šest milijuna pripadnika i pripadnika koji žive u EU.²⁹ Prema izvještaju EU MIDIS II Agencije za temeljna prava objavljenom 2016., 80% Roma još uvijek živi ispod granice siromaštva u svim državama članicama EU.³⁰

K tome, izloženi su diskriminaciji u obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvu i stanovanju.

Romsko stanovništvo je mlado, s oko dvije trećine stanovnika mlađih od 30 godina. Gotovo dvije trećine (63%) mladih Roma u dobi od 16 do 24 godine nije zaposleno, ne obrazuje se i nije uključeno u programe osposobljavanja.³¹ Mladi Romi kontinuirano nailaze na poteškoće u pristupu programima osposobljavanja, usavršavanja i pripravništva, zbog uobičajenih aspekata socijalne isključenosti Roma, uključujući nestandardno obrazovanje i izravnu ili neizravnu diskriminaciju na tržištu rada, zajedno s desetljećima negativne percepcije javnosti i negativnih stereotipa o Romima.

Te se poteškoće odnose i na Garanciju za mlade. U Španjolskoj, na primjer, mladim je Romima teško prijaviti se na mjere unutar programa Garancije, jer informacije ne dopiru do njih.³² Mlade Romkinje su još značajnije isključene iz mogućnosti obrazovanja i zapošljavanja.

.....
28 European Commission (2020) [Roma integration in the EU](#)

29 European Commission (2020) Roma integration in the EU

30 EU Agency for Fundamental Rights (2016) [Second European Union Minorities and Discrimination Survey Roma](#)

31 EU Agency for Fundamental Rights (2018) [Transition from education to employment of young Roma in nine EU Member States](#)

.....
32 Fundación Secretariado Gitano (2019) [Comparative study on the situation of the Roma population in Spain in relation to employment and poverty](#)

Potrebna podrška:

Kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje: Potrebno je uložiti napor kako bi se osiguralo da mladi Romi imaju pristup upisu u formalno obrazovanje ili certificirane programe osposobljavanja. Štoviše, potrebno je primijeniti pristup usmjeren na osobu kako bi se prevladali nedostaci u obrazovanju Roma. Prioritet bi trebao biti postizanje osnovnih i digitalnih vještina.

Obučavati službenike za zapošljavanje i poslodavce za borbu protiv diskriminacije nad Romima: Postoji potreba za obukom službenika u javnim službama za zapošljavanje, kao i potencijalnih poslodavaca o povijesnom i trenutnom antagonizmu prema Romima, kako bi se suprotstavili diskriminaciji tijekom procesa zapošljavanja.

Poboljšati suradnju između mladih Roma i javnih službi za zapošljavanje: Vlade trebaju poticati snažniju komunikaciju između javnih službi za zapošljavanje i mladih Romkinja i Roma, s jačim fokusom na ulogu javnih službi za zapošljavanje u poticanju većeg broja mladih Roma da koriste njihove usluge. Sredstva se također mogu dodijeliti za dopiranje do mladih Roma i za mapiranje postojećeg stanja kako bi se pružile jasnije informacije o lokalnim zajednicama.

Poboljšati uključenost zapošljavanjem Roma na radna mjesta socijalnih radnika ili zaposlenika javnih službi: Romi koji rade na takvim radnim mjestima mogu asistirati u uključivanju mladih Roma i pomoći da se registracija za Garanciju za mlade učini dostupnijom mladim Romima, osiguravajući da nijedan mladi Rom ne bude zaboravljen od strane službi.

Usvojiti integriran pristup: Potrebno je kreirati mjere i programe za izravnu borbu protiv nezaposlenosti mladih uz multisektorski pristup. Na primjer, važno je pružiti značajniju potporu za troškove smještaja i prijevoza, budući da si većina poslodavaca to ne može priuštiti ili ne želi svojim zaposlenicima nadoknaditi troškove njihovog prijevoza.

Partnerstva: Predstavnici Roma i organizacije koje predstavljaju Rome trebale bi biti uključene u osmišljavanje i provedbu programa Garancije za mlade, kako bi se osiguralo da su mogućnosti osposobljavanja i zapošljavanja dostupne svima. Štoviše, organizacije civilnog društva i obrazovne službe često mogu lakše doći do Roma i drugih marginaliziranih skupina nego javne službe za zapošljavanje. Za izgradnju kapaciteta za podršku partnerima potrebno je namjensko financiranje.

Postojeće prepreke: Prilikom provedbe inicijativa kao što je Garancija za mlade, ključno je ne zaboraviti dodatne prepreke s kojima se mladi Romi susreću. To uključuje: nedostatak informiranosti u romskim zajednicama, kao i nedostatak znanja o: komunikaciji s državnim institucijama, razumijevanju i ostvarivanju svojih prava, snalaženju u birokraciji; nedostatak infrastrukture u romskim zajednicama (neadekvatan smještaj, komunalije, prijevoz itd.); život u ruralnim područjima s manje usluga i mogućnosti; nedostatak vještina na pismenosti; i nedostatak identifikacijskih dokumenata.

Mlade izbjeglice i migranti

Mladi državljani trećih zemalja, povrh onih općenitih, nailaze i na dodatne prepreke u pristupu tržištu rada.

Otežan pristup zaposlenju i osposobljavanju za tražitelje međunarodne zaštite: Kao prvo, mnogi tražitelji međunarodne zaštite zbog svog statusa ne mogu pristupiti tržištu rada. Ovo pogoršava činjenica da pristup stručnom osposobljavanju u mnogim zemljama ovisi o uvjetu pristupa tržištu rada. Ovaj otežani pristup tržištu rada za tražitelje međunarodne zaštite smanjuje mogućnosti koje su im dostupne i smanjuje njihovu zapošljivost.

Izbjeglice nailaze na mnogobrojne prepreke, od jezika do administracije. Čak i nakon stjecanja zaštićenog statusa, mnoge izbjeglice susreću se s daljnjim poteškoćama:

- Pristup profesionalnom osposobljavanju može iziskivati višu jezičnu razinu od one koju pružaju programi integracije.
- Administrativne procedure predstavljaju prepreku zbog velikog broja tražene dokumentacije, što dovodi do dužeg trajanja postupaka.
- Vještine i kvalifikacije stečene u inozemstvu zemlja domaćin ne priznaje na adekvatan način (Direktiva o prijemu ne bavi se tim problemom).³³

.....
33 Višestruke prepreke pristupu zaposlenju i profesionalnom osposobljavanju ilustrirane su primjerima iz mnogobrojnih država članica u: [Wolffhardt, Conte and Huddleston \(2019\)](#), The European benchmark for refugee integration: a comparative analysis of the national integration evaluation mechanism in 14 EU countries, [NIEM project, Migration Policy Group](#)

Mladi migranti bez dokumenata: Zbog svojeg boravišnog statusa mladi migranti bez dokumenata nailaze na niz administrativnih prepreka kada pokušaju doći do profesionalnog obrazovanja, čak i kada je takvo obrazovanje obavezno. To je isključivanje u oštrom kontrastu s osjećajima pripadnosti³⁴ zajednici i zemlji u kojoj žive.

.....
34 PICUM (2016) [Hear our voices: Undocumented children and young people share their stories](#)

Potrebna podrška:

Osigurati uključivanje mladih ljudi bez obzira na njihov boravišni status:

Garancija za mlade trebala bi biti instrument za otvaranje mogućnosti onima koji se ne mogu prijaviti na druge programe. Da bi se to postiglo, Garancija za mlade dati prednost potpori koja se temelji na potrebama podnositelja zahtjeva i izbjegavati pristup temeljen na statusu prebivališta. Prema tome, pravila Garancije za mlade na razini EU i na razini država članica ne smiju isključivati podnositelje zahtjeva na osnovi njihovog boravišnog statusa i trebaju osigurati da svi mladi u NEET statusu imaju mogućnost profesionalnog osposobljavanja kao dopune prethodnom obrazovanju.³⁵

Osigurati dodatnu jezičnu podršku: Kako bi se osiguralo prevladavanje jezičnih barijera, programi koje se provodi u sklopu Garancije za mlade trebali bi osigurati dodatnu jezičnu podršku mladim izbjeglicama i migrantima, kako bi se osiguralo da imaju pristup svim mogućnostima.

Poboljšati usmjerenost i uključenost mladih izbjeglica i migranata: S obzirom na veći udio državljana trećih zemalja koji su u NEET statusu i kašnjenja u pristupu tržištu rada zbog administrativnih i pravnih procesa, važno je da programi Garancije za mlade budu usmjereni na mlade izbjeglice i migrante, uključujući one u dobnoj skupini od 25 do 29 godina. Uključivanje mladih izbjeglica i migranata potrebno je poboljšati usmjeravanjem informacija prema prihvatnim centrima kako bi se osiguralo da sve izbjeglice budu informirane o mogućnostima koje nudi Garanciji za mlade. Također, potrebno je usvojiti mjere koje će programe Garancije za mlade učiniti inkluzivnima tako da uključe i mlade migrantskog podrijetla koji su često visoko zastupljeni u populaciji nezaposlenih.

.....
35 U nizu europskih zemalja postoje pozitivni primjeri osiguranog pristupa stažiranju i pripravništvu za mlade bez dokumenata. Podružnica francuskog Ministarstva nacionalnog obrazovanja daje pravo svoj djeci starijoj od 15 godina, neovisno o boravišnom statusu, na sudjelovanje u stažiranju i pripravništvu. Ugovore o stažiranju smatra se ugovorima o zaposlenju, tako da učenici moraju tražiti odobrenje za rad i stažiranje, što je određeno zakonom. Ista podružnica garantira pristup (neobaveznom) obrazovanju od dobi od 16 do 18 godina.

